

MAPA DROGOWA INTEGRACJI CYFROWEJ: CENTRUM INNOWACJI SPOŁECZNYCH

Drodzy Współpracownicy, Przyjaciele, Partnerzy i wszyscy, którzy przyczyniliście się do powstania niniejszej „Mapy drogowej”, przekazując ponad 170 komentarzy, chcielibyśmy **WAM PODZIĘKOWAĆ!**

Niniejsza „Mapa drogowa” jest rezultatem podejścia federacyjnego, do którego wszyscy się przyczyniliście poprzez wykazanie poczucia odpowiedzialności za ten proces, a jednocześnie otwartej i wspólnej wizji tego, jakie powinny być jego **CELE**:

- Wykazanie, **DLACZEGO** alfabetyzacja cyfrowa jest tak ważna dla **innowacyjności i stabilności ekosystemu społeczno-ekonomicznego** naszego społeczeństwa,
- **JAK** można i należy promować integrację i alfabetyzację cyfrową,
- **CO** należy zrobić, jak i z kim, by wspierać i przyspieszać ten proces.

Chcielibyśmy także podziękować za wzbogacenie „Mapy” **DZIAŁANIAMI**, aby jej struktura była odpowiednia dla:

- **wiedzy poprzez świadomość,**
- **skutecznego wdrażania poprzez możliwość korzystania z mechanizmów zrównoważonego finansowania,**
- **promowania możliwości przez połączenie wiedzy,**
- **zwiększenia wartości kapitału ludzkiego poprzez jego wzmocnienie.**

Chcielibyśmy również podziękować za ustalenie **PRIORYTETÓW**, które czynią z niniejszej „Mapy drogowej” cenne narzędzie rozpowszechniania **najważniejszego przesłania** dotyczącego

- faktu, że **świadomość ma globalny zasięg, ale lokalne cele,**
- **mechanizmy** i instrumenty **finansowania** są dostępne, ale muszą bazować na **wspólnych celach oraz zintegrowanym i skoordynowanym zarządzaniu,**
- **istniejące sieci powinny być połączone** za pomocą najbardziej odpowiedniej i jednocześnie najprostszej technologii, tak aby wszystkie podmioty, pośrednicy i e-pośrednicy zaangażowani w walkę z wykluczeniem społecznym i cyfrowym mogli realizować bardziej skuteczne usługi o wyższej jakości,
- przyszłość jest cyfrowa a **umiejętności cyfrowe są umiejętnościami niezbędnymi w życiu,** które muszą być uwzględnione na wszystkich poziomach edukacji i szkolenia,
- **technologia** jest bodźcem i katalizatorem w innowacyjnym i **integracyjnym procesie,** który jest odpowiedzią na rzeczywiste potrzeby obywateli.

Na koniec chcielibyśmy podziękować za to, że skierowaliście dyskusje nad ”Mapą drogową” przede wszystkim na **LUDZI**, zbierając cenne doświadczenia i opinie, torujące drogę do stworzenia **CENTRUM INNOWACJI SPOŁECZNYCH.**

KORZYSTAJCIE Z NIEGO !!!

STRESZCZENIE

Niniejsza "**Gdańska mapa drogowa integracji cyfrowej**" jest rezultatem szerokich konsultacji internetowych, jakie miały miejsce przed i w trakcie konferencji "Innowacja dla integracji cyfrowej" w Gdańsku w dniach 5-7 października 2011 r.

Została opracowana jako zainicjowane przez KE działanie wspierające w kontekście realizacji planu działań "Europejskiej agendy cyfrowej", gdzie pod hasłem "Działanie 66" stwierdzono, że *"państwa członkowskie powinny wdrożyć do 2011 r. długoterminowe polityki w zakresie e-umiejętności i alfabetyzacji cyfrowej oraz promować odpowiednie zachęty dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz grup defaworyzowanych"*.

Jej celem jest **inspirowanie** licznych interesariuszy, w tym Komisji Europejskiej, którzy odgrywają rolę w promowaniu integracji cyfrowej, w określaniu przyszłych strategii i koncepcji, oraz w ustalaniu priorytetów w procesach kształtowania polityki na rzecz integracji cyfrowej.

Na podstawie dotychczasowych procesów konsultacji¹, „Mapa drogowa” ma także na celu przedstawienie uzupełniającego obrazu, poprzez **uzyskanie wiedzy i propozycji podmiotów działających u podstaw**, w szczególności od tych, do których trudniej dotrzeć i których trudniej włączyć w zwykły tryb konsultacji KE.

Następujące pięć obszarów zostało wskazanych przez interesariuszy jako priorytetowe działania do realizacji na różnych poziomach, aby osiągnąć cel "Każdy obywatel obywatelem cyfrowym":

1. Podnoszenie świadomości
2. Dostępne i stabilne finansowanie
3. Alfabetyzacja i umiejętności cyfrowe na rzecz wzmocnienia kapitału ludzkiego
4. Wspieranie połączenia węzłów wiedzy na rzecz wymiany doświadczeń i zasobów między interesariuszami integracji cyfrowej
5. Tworzenie i promowanie wspólnych narzędzi

Oprócz tego, interesariusze wymienili dodatkowe działania priorytetowe, w tym promowanie i wspieranie wolontariatu i organizacji trzeciego sektora; oraz promowanie Internetu jako ogólnego dobra publicznego.

Mamy nadzieję, że niniejsza „Mapa drogowa” okaże się przydatnym **przewodnikiem** dla wielu podmiotów i interesariuszy integracji cyfrowej, i czekamy z niecierpliwością na wspólne podejmowanie decyzji w sprawie tego, jak niniejsza *Gdańska mapa drogowa dla integracji cyfrowej* mogłaby ewoluować poprzez **wspólne poczucie odpowiedzialności i skoordynowane zarządzanie**, aby jak najlepiej wspierać cele integracji cyfrowej.

¹ Warsztaty ePractice na temat alfabetyzacji cyfrowej "Kompetencje cyfrowe podmiotów i pośredników integracji społecznej" (październik 2010); Koncepcja 2 "Europejskiej agendy cyfrowej": Wielostronna platforma alfabetyzacji cyfrowej i e-integracji oraz warsztaty Zgromadzenia Agendy Cyfrowej na temat alfabetyzacji cyfrowej i e-integracji (czerwiec 2011)

DZIAŁANIE 1: DZIAŁANIA NA RZECZ PODNOSZENIA ŚWIADOMOŚCI

Najważniejsza jest motywacja indywidualna:

- Musimy zrozumieć, że ludzie będą korzystać z Internetu wtedy i tylko wtedy, kiedy chcą. Muszą znaleźć "coś dla siebie", a sekret *polega na tym, by dotknąć życia każdego człowieka - zwłaszcza jeśli chodzi o to, co daje ludziom przyjemność i radość.* Na przykład:

Osoby niepełnosprawne lub osoby starsze czy niedowidzące są dotknięte wykluczeniem w niemal każdym aspekcie ich życia, również jeśli chodzi o dostęp do usług i technologii. Częstymi zastosowaniami sieci są: surfowanie po Internecie, czytanie e-książek i odtwarzanie muzyki. Oprogramowanie odczytu ekranu, powiększania ekranu i odczytu kodów kreskowych dla osób niewidomych może umożliwić im dostęp do rozkładów jazdy, menu restauracji czy rzeczywiście oznaczać, że puszka fasoli nie zostanie wzięta za puszkę jedzenia dla psów!

Tylko niewielki procent użytkowników portali społecznościowych stanowią seniorzy. Aktualne analizy wykazują, że obszarami, w których seniorzy są aktywni są te obszary, które są najbardziej zbliżone do ich "stylu życia", ich codziennych doświadczeń: poczta elektroniczna (przypomina pisanie listów), wyszukiwarki (sprawdzanie informacji) oraz wirtualne środowisko 3D (najbliższe spotkaniom i przyjaźniom w świecie rzeczywistym).

*Istnieje potrzeba, szczególnie wśród **dużych grup imigrantów**, nauki języka danego kraju oraz ułatwienia komunikacji audio-wizualnej z krewnymi w kraju ojczystym, zwłaszcza między rodzicami, którzy pracują za granicą i dziećmi pozostawionymi w kraju ojczystym.*

- Wiele osób, które nie są cyfrowo zintegrowane w dzisiejszej Europie może uzyskać takie szkolenie od przyjaciół i krewnych, jeśli widzą powód, aby nabyć takie umiejętności: poprzez **kształcenie rówieśnicze**. Nie byłoby konieczne wydawanie pieniędzy na "integrację cyfrową" tak wielu osób - nie w sensie wydatków na zapewnienie podstawowych umiejętności w zakresie ICT.

Różne grupy docelowe wymagają ukierunkowanego podejścia:

- Jeśli chodzi o podnoszenie świadomości, grupy docelowe powinny obejmować **ogół społeczeństwa**, ale również **grupy szczególnie wrażliwe**: osoby starsze, opiekunów osób starszych i wymagających opieki, bezrobotnych, osoby w trudnej sytuacji ekonomicznej, imigrantów, osoby ze środowisk imigranckich i mniejszości etniczne, kobiety pozostające poza rynkiem pracy, młodzież z grup ryzyka, niepełnosprawnych i osoby niedowidzące, osoby niepełnosprawne mieszkające w mieszkaniach socjalnych, analfabetów, uchodźców, pracowników za granicą, wiejskie odizolowane społeczności, i de-faworyzowane obszary miejskie.^{2,3,4}

² Projekt **DYSLEXTES** (EUROSTARS) opiera się na uznaniu, że stosunkowo duża część populacji europejskiej ma bardzo ograniczoną umiejętność czytania i pisania, i ma na celu zapewnienie systemu e-kształcenia dla tych osób. Istnieją dwa podstawowe powody, dla których stosunkowo wiele osób dorosłych w naszym społeczeństwie europejskim jest praktycznie

- Nawet *młodzi ludzie* i studenci: młodym pokoleniom może brakować istotnych umiejętności cyfrowych, takich jak odpowiednia wiedza na temat sposobu wyszukiwania cennych informacji w Internecie, i dostatecznych umiejętności odróżnienia wiarygodnych źródeł informacji od niewiarygodnych.
- *Ukierunkowane podejścia są potrzebne dla różnych grup docelowych*. Musimy myśleć o tym, co motywuje ludzi do korzystania z technologii cyfrowych, a co ich powstrzymuje, nawet jeśli są nimi zainteresowani, np. strach przed technologią, odstraszający żargon. A także trzeba spojrzeć na preferowane sposoby uczenia się - wiele osób wykluczonych nie będzie chciało uczęszczać na formalne szkolenie. Wreszcie musimy wziąć pod uwagę fakt, że zapotrzebowanie na szkolenia z zakresu umiejętności cyfrowych zmienia się na różnych etapach cyklu życia jednostki.
- *Inne podmioty pośredniczące* należy również uwzględnić jako grupę docelową, jak np. ośrodki pośrednictwa pracy, przedsiębiorców oraz instytucje publiczne i ich pracowników.

Proponowane strategie integracji cyfrowej i społeczno-ekonomicznej:

- Koncentrowanie się na hasła: "Każdy obywatel obywatelem cyfrowym" lub "Żaden obywatel nie zostanie w tyle".
- *Oddolne*, bazujące na konkretnych rozwiązaniach.
- Wykluczenie cyfrowe często współwystępuje z wieloma formami wykluczenia społecznego. **Polityki powinny podejmować problem wykluczenia społecznego w sposób zintegrowany**, np. umiejętność czytania, liczenia, szanse na zatrudnienie, jak i umiejętności cyfrowe.
- Promowanie *kształcenia rówieśniczego*.⁵
- **Zaangażowanie ośrodków pośrednictwa pracy**: specjalna kampania i działania szkoleniowe /wspierające, takie jak warsztaty na temat korzystania z Internetu /narzędzia biurowe do wyszukiwania ofert pracy, pisania CV, itp.
- Promowanie *podejścia rynkowego*.⁶
- **Promowanie otwartych danych i indywidualnego zaangażowania** (crowdsourcing) jako możliwości nieformalnego kształcenia i angażowania użytkowników docelowych.⁷

analfabetami. Jest to związane albo z jakimś problemem zdrowotnym, jak np. dysleksja, albo ze środowiskiem rodzinnym i niewydolnym systemem szkolnym, które nie inspirują dzieci do pogłębiania edukacji.

³ Zobacz **Couleur Quartier**: Espace Publique Multimedia N Kérourien w <http://bit.ly/r182v2>

⁴ W Holandii stworzono struktury krajowej pomocy dla osób starszych, bezrobotnych, słabo wykształconych, pracowników słabo zarabiających, zwane "**Praktyki cyfrowe**". W Holandii praktyki społeczne są obowiązkowe dla młodzieży szkolnej. Wraz z UWV, bibliotekami i innymi organizacjami, holenderski program publiczno-prywatny **Digivaardig & Digibewust** opracował praktyki cyfrowe: uczniowie uczą osoby, które nie mają jeszcze umiejętności cyfrowych podstaw korzystania z Internetu. Narzędzie, którego używają nazywa się Klik & Tik, jest to programu praktyki online opracowany specjalnie dla tej grupy docelowej.

⁵ **Dzień surfującego seniora w Danii** (zorganizowany 7 października 2011 r.), gdy seniorów posiadających umiejętności cyfrowe zachęcano do przyprowadzenia znajomych bez takich umiejętności do biblioteki lub telecentrum, aby pokazać im, jakie korzyści może im przynieść nauka wykorzystania ICT. Ponad 200 bibliotek i telecentrów bierze udział w kampanii wraz z duńską Broadcasting Corporation.

⁶ Nagrody Telefónica Ability Awards to nagrody za najlepsze praktyki biznesowe w zakresie integracji osób niepełnosprawnych, zarówno klientów jak i pracowników. Stanowią one uhonorowanie organizacji i liderów biznesu, którzy myślą inaczej o osobach niepełnosprawnych i integracji. Zwycięskie organizacje dostrzegają mocne strony i umiejętności pracownika, przedkładając je ponad niepełnosprawność i rozpoznają potencjał ekonomiczny udostępnienia swoich produktów i usług wszystkim klientom, w sposób integracyjny! <http://www.telefonicaabilityawards.com/>

- Promocja narzędzi dla lepszej **dostępności** narzędzi (e-dostępności) i dostępności treści, jak np. *Re-narracja sieci*⁸, dla osób niepełnosprawnych, ale również dla szerokiej rzeszy użytkowników.
- *Promowanie wzajemnego wsparcia poprzez sieci peer*. Wiele osób już pełni rolę nieformalnych mentorów cyfrowych - ale pozostają nierozpoznani. Uznanie i społeczność online oferująca wzajemne wsparcie okazują się być sprawdzonym modelem zachęcającym do mentoringu.⁹
- Promowanie potencjału *Web 2.0 /mediów społecznych, które zapewniają nowe przestrzenie i możliwości komunikacji, współpracy, tworzenia treści i aktywnego zaangażowania użytkowników*.
- Wspieranie tworzenia *treści on-line*, w tym tworzenia treści usług publicznych, promowanie otwartych danych oraz tworzenie użytecznych i dostępnych treści cyfrowych.
- Promocja *rozpoznawalności prowadzonych działań*: uznanie pracy milionów stowarzyszeń, ośrodków edukacji dla dorosłych, telecentrów, bibliotek publicznych już pracujących nad umiejętnościami cyfrowymi i angażowanie ich w jak największym stopniu, uznanie profilu e-pośredników w tych organizacjach, z uwzględnieniem ich sieci.

Kogo należy zmobilizować?

- Przyjaciół, sąsiadów, starszych rówieśników
- Bibliotekarzy publicznych¹⁰
- Przemysł
- Firmy i MŚP
- Odpowiednie podmioty nie czerpiące jeszcze w pełni korzyści z technologii informacyjno-komunikacyjnych w obszarze edukacji i szkoleń, integracji społecznej, ośrodków pośrednictwa pracy.

Proponowane działania:

- Ogólnounijną kampania na rzecz świadomości cyfrowej, alfabetyzacji cyfrowej oraz kompetencji cyfrowych.
- Rozszerzenie kampanii "Tydzień z Internetem" (Get Online Week) na całą Europę, i umożliwienie głębszego, praktycznego zaangażowania na szczeblu lokalnym.
- Propozycja kampanii "Mistrzów cyfrowych" (Digital Champions) w Europie, po sukcesie w Wielkiej Brytanii.

⁷ **Evey1Tutor** (<http://goo.gl/xq5tc>) to internetowy portal społecznościowy, który umożliwia kształcenie bazujące na crowdsourcingu: moc efektu synergii osiągnięta jest przez miliardy interakcji między milionami ekspertów na świecie, bezpłatnie pomagających sobie wzajemnie, aby uczyć się od najlepszych w danej dziedzinie.

⁸ Zobacz **Re-Narracja sieci**: www.a11y.in i www.alipi.us

⁹ Mistrzowie /mentorzy cyfrowi mogą się wzajemnie wzmacniać, tak jak w projekcie **Making It Personal w Wielkiej Brytanii** <http://www.makingitpersonal.org.uk/>

¹⁰ **Biblioteki dla innowacji**. Litwa pokazała, że bibliotekarze w małych wiejskich społecznościach mogą przyciągnąć osoby nie będące użytkownikami Internetu przez osobiste zaproszenie i zachętę. Czasami sąsiedzi, którzy korzystają z publicznych komputerów i dostępu do Internetu w bibliotece działają jako wolontariusze docierając do innych osób.

Inne przykłady działań bieżących:

Kampanie ogólnounijne

- Ogólnoeuropejska kampania na rzecz integracji cyfrowej "Tydzień z Internetem" (Get Online Week).¹¹
- Dzień Bezpiecznego Internetu
- ECDL¹²

Kampanie krajowe

- Szwecja, *Digidel*¹³
- Litwa, *E-Senior, Internet dla Twojego ogrodu i Pierwszy raz w sieci? Spróbujmy!*¹⁴
- Holandia, *Door internetten blijf je meedoen*¹⁵

¹¹ Europejski "Tydzień z Internetem" (Get Online Week) jest ogólnoeuropejską kampanią prowadzoną przez europejskie telecentra na rzecz pozyskania nowych użytkowników Internetu. Pomaga ludziom przekroczyć próg lokalnego telecentrum, dzięki czemu pracownicy mogą wzmocnić ich pewność siebie na tyle, by skorzystali z bardziej zorganizowanego kształcenia. <http://www.getonlineweek.eu>

¹² **Zobowiązania Fundacji ECDL** w zakresie realizacji "Europejskiej agendy cyfrowej" obejmują: • Współdziałanie z 5.000.000 obywateli w celu zapewnienia im możliwości zdobycia umiejętności i kompetencji cyfrowych • Zmniejszenie o 3% obecnej liczby 150 mln osób, które nie posiadają umiejętności korzystania z Internetu, a także propagowanie korzystania z usług administracji elektronicznej i zalet e-handlu wśród przyszłych e-obywateli • Promowanie programów rozwoju umiejętności cyfrowych na wszystkich poziomach edukacji w całej Europie na rzecz wzmocnienia i modernizacji systemów kształcenia, zapewniając jednocześnie dzisiejszej młodzieży umiejętności niezbędne do poruszania się w przyszłości na rynku pracy • Podjęcie specjalnych działań by zapewnić uczestnictwo w społeczeństwie informacyjnym grup zmarginalizowanych, takich jak bezrobotni, osoby starsze, osoby niepełnosprawne oraz mieszkające w obszarach peryferyjnych. • Współpracę z państwami członkowskimi nad tworzeniem długoterminowych polityk na rzecz alfabetyzacji cyfrowej, za pomocą certyfikacji jako mierzalnego rezultatu i zwrotu z inwestycji w programy umiejętności cyfrowych i zapewniając uwzględnienie umiejętności w zakresie ICT w krajowych politykach kształcenia.

¹³ **Digidel**, szwedzka kampania na rzecz integracji cyfrowej z celem dotarcia do 7% ludności do końca 2013 roku. Szwedzka kampania Digidel 2013 (www.digidel.se) ma na celu integrację cyfrową 500 000 osób nie będących użytkownikami Internetu (z 1,5 mln użytkowników) do końca 2013 roku. Digidel jest inicjatywą społeczeństwa obywatelskiego, obejmującą organizacje kształcenia dorosłych, organizacje pozarządowe, firmy, gminy, biblioteki. Zaangażowanie jest niesamowite, praca w dużej mierze opiera się na wolontariacie, brak centralnego budżetu, działania są ogólnie finansowane przez uczestniczące organizacje i osoby prywatne.

¹⁴ W 2010 roku na Litwie za pośrednictwem bibliotek publicznych zorganizowano 3 kampanie adresowane do osób starszych i mieszkańców wsi: "**E-Senior**", "**Internet dla Twojego ogrodu**" i "**Pierwszy raz w sieci? Spróbujmy!**" Rezultat: W każdą kampanię zaangażowanych było od 600 do 800 bibliotek i w sumie przyciągnęły około 23 000 - 25 000 osób starszych i mieszkańców wsi. Wyniki: badanie użytkowników publicznego dostępu do Internetu (2010, N=2028) wykazało, że w 2010 roku biblioteki przyciągnęły 28 procent nowych użytkowników, którzy przyszli by skorzystać z publicznego dostępu do Internetu po raz pierwszy. 46% z nich było użytkownikami w wieku 55-64 lata, 21% z nich mieszka na obszarach wiejskich.

¹⁵ W Holandii, **Door internetten blijf je meedoen** (2010) (Internet umożliwia funkcjonowanie). Duża ogólnokrajowa kampania na temat Internetu i znaczenia umiejętności cyfrowych mająca na celu inspirowanie i aktywowanie osób starszych. Kampania adresowana do seniorów miała i nadal ma na celu inspirowanie osób starszych, które nie korzystają jeszcze z Internetu tematami, które przemawiają do tej grupy wiekowej w szczególności, oraz poprawę jakości ich życia. Intencją kampanii jest doprowadzenie do zmiany na lepsze stosunku osób starszych do możliwości Internetu. Określenia takie jak "straszny" i "trzymać się z daleka" nie powinny stanowić części ich słownictwa w odniesieniu do Internetu. Gdy już zostaną zmotywowani i /lub mają podjąć kurs wprowadzający lub zaczynają korzystać z sieci z programem Klik & Tik, zasady bezpiecznego surfowania są wyjaśniane w podziale na tematy.

DZIAŁANIE 2: DOSTĘPNE I STABILNE FINANSOWANIE

Proponowane strategie i działania w celu umożliwienia zrównoważonego finansowania:

- Promocja biznesu i zrównoważonych modeli: pomoc organizacjom w rozwijaniu **możliwości społecznego zwrotu z inwestycji** w celu zmotywowania ich do inwestowania w narzędzia ICT i szkolenia ICT.
- Wsparcie **nieformalnego doradztwa i rozwiązań kształcenia rówieśniczego**, które w czasach kryzysu gospodarczego zapewniają tanie rozwiązania.
Promowanie efektu synergii między projektami poprzez **obserwatorium** środków zainwestowanych przez UE w poszczególnych projektach.
- Zapewnienie infrastruktury, która umożliwia produktywny dostęp do zasobów. Niektóre aspekty, jakie tego rodzaju **infrastruktura „umożliwiająca”** powinna uwzględnić obejmują:
 - Promowanie kultury współzależności, otwartego dostępu (open source dla sprzętu /oprogramowania i Creative Commons dla treści) i przedsiębiorczości poprzez zrównoważoną przedsiębiorczość społeczną.
 - Promowanie Internetu jako ogólnego dobra publicznego.
 - Promowanie kapitału społecznego będącego kluczem do wspólnych działań.
 - Promowanie podejść multidyscyplinarnych.
- Włączenie poprzez swoje struktury, na przykład poprzez zasady i procedury, możliwości stworzenia unijnej globalnej strategii rozwoju, uwalniając inicjatywę indywidualną poprzez rozproszone działania oddolne (lub mikro-usługi).
- **Dostępność środków finansowych** ma kluczowe znaczenie, w szczególności dla organizacji pozarządowych, które nie mogą uzyskać dostępu do środków Wspólnoty Europejskiej by wesprzeć swoje działania, gdyż wymagania dotyczące aplikacji i partnerstwa są zbyt wielkie. Potrzebny jest system małych dotacji z prostszymi i mniejszymi wymaganiami.
- Stworzenie związku z Innovation Europe Flagship i promowania innowacji społecznych poprzez ICT.
- Fundusz kapitału społecznego: UE mogłaby wspierać fundusze kapitału społecznego dla organizacji działających na rzecz integracji cyfrowej w fazie uruchamiania lub wczesnych działań.
- Organizowanie /promowanie **"nagrody modelu biznesowego"** w celu gromadzenia pomysłów na udane modele biznesowe.
- Promowanie działań **łączących wiele różnych podmiotów i wspieranie wspólnych działań**. Integracja cyfrowa i rozwój umiejętności cyfrowych to długoterminowa i przekrojowa kwestia polityczna, wymagająca uczestnictwa instytucji i podmiotów zapewniających społeczny, edukacyjny, informacyjny i publiczny dostęp do usług technologicznych, takich jak agencje społeczne, ośrodki szkoleniowe, szkoły, biblioteki publiczne, itd.
- Podejmowanie **problemu ekonomicznych barier dostępu do ICT**, w szczególności dla niektórych grup ryzyka, takich jak osoby starsze.
- Włączenie finansowania związanego z ICT do różnych (finansowanych przez UE) projektów służących osiągnięciu celów społeczno-gospodarczych.

DZIAŁANIE 3: ALFABETYZACJA I UMIEJĘTNOŚCI CYFROWE NA RZECZ WZMACNIANIA KAPITAŁU LUDZKIEGO

Proponowane strategie:

- Alfabetyzacja cyfrowa i umiejętności cyfrowe nabyte w znaczącym kontekście i celu wymagają zróżnicowanego podejścia do zróżnicowanych grup docelowych, dostosowania metodologii i dostosowania kanałów dostępu (zapewnienie szkolenia umiejętności tam, gdzie są ludzie: lokalne stowarzyszenia, ośrodki pośrednictwa pracy, ośrodki młodzieżowe, mieszkania socjalne, itp.).
- Programy alfabetyzacji cyfrowej i rozwoju umiejętności cyfrowych na wszystkich poziomach edukacji.¹⁶ W formalnej edukacji i szkoleniach: włączenie kursów na temat edukacji medialnej (ważne, aby skupić się na wykorzystaniu) oraz podstawowych umiejętności do programu nauczania; włączenie przekrojowego wykorzystania IT do wszystkich przedmiotów; włączenie potencjału technologii komunikacyjnych do wstępnego kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli; dostosowanie modeli pedagogicznych do wykorzystania ICT; podniesienie znaczenia edukacji w zakresie technologii, a nawet podniesienie znaczenia umiejętności miękkich, takich jak komunikacja, współpraca, kreatywność, przedsiębiorczość, wszystkich umiejętności na rzecz innowacji. W edukacji nieformalnej (poza szkołą) rozwijanie i wspieranie edukacji dorosłych.
- Potrzeba lepszego zrozumienia *wykluczenia cyfrowego* (kto jest cyfrowo wykluczony i dlaczego).
- *Biblioteki publiczne odgrywają ważną rolę i mogłyby odgrywać jeszcze większą rolę.* Sieci bibliotek publicznych to już dostępna infrastruktura, z podstawowym finansowaniem, dla mieszkańców, z której można korzystać by rozwijać kompetencje cyfrowe.¹⁷
- *Mistrzowie cyfrowi -wolontariusze* mogliby stanowić centralny element koncepcji integracji.¹⁸

¹⁶ Model pedagogiczny sieci **Dowiedz się więcej o ICT** w Danii zapewnia prowadzenie zajęć dydaktycznych w znaczącym kontekście dla osób uczących się, i to, że cele kształcenia nie są związane z technologią, ale związane z celem, z którym uczący się mogą się utożsamić.

¹⁷ W Rumunii system bibliotek publicznych, w ramach programu **Biblionet**, oferuje bezpłatny dostęp do Internetu, szkolenia związane z ICT bezpośrednio obsługujące ponad 49% populacji (prawie 11 mln. osób), z których większość mieszka na obszarach wiejskich.

¹⁸ W Polsce kilka organizacji pozarządowych zainspirowanych przez Stowarzyszenie "Miasta w Internecie" (<http://www.mwi.pl>) stworzyło, przyjmując podejście oddolne, program **Polska Cyfrowa Równych Szans**, bazujący na wolontariacie lokalnych animatorów działań na rzecz alfabetyzacji cyfrowej - tak zwanych "latarników cyfrowych", szczególnie w społecznościach wiejskich i małych miast. Więcej informacji: <http://www.epractice.eu/en/news/5259699>

DZIAŁANIE 4: WSPIERANIE POŁĄCZENIA WĘZŁÓW WIEDZY W CELU WYMIANY DOŚWIADCZEŃ I ZASOBÓW MIĘDZY INTERESARIUSZAMI INTEGRACJI CYFROWEJ

Co jest potrzebne?

- Potrzebne jest **połączenie istniejących platform**, projektów i osób na poziomie UE, krajowym i lokalnym pod jednym szyldem /infrastrukturą, która zapewnia spójny obraz różnych podejmowanych działań i gdzie łatwo jest określić, gdzie wnieść własny wkład, by uniknąć błędów i powielania wysiłków, umożliwić efekt synergii między projektami i zachęcić grupy udanymi inicjatywami. Infrastruktura ta powinna również śledzić stopień powodzenia dostarczanych rozwiązań i wyniki, oraz udostępniać je wszystkim podmiotom, w celu maksymalizacji uczenia się i oddziaływania.
- Potrzebna jest **koordynacja polityk** i wymiana wiedzy między różnymi poziomami: europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.
- Potrzebna jest wielojęzyczność, czyli **tlumaczenie i prostsze /alternatywne narracje**. Każda strona /medium może posiadać narrację w języku /medium, które jest wygodne dla danej społeczności. Należy stworzyć **dostępne platformy medialne** i narzędzia w celu umożliwienia skutecznej komunikacji między ludźmi o różnych językach i różnych umiejętnościach komunikowania się: niesłyszącymi, niewidzącymi, imigrantami, osobami starszymi.
- Istnieje potrzeba lepszego zrozumienia **uczestniczącego projektowania /innowacji inspirowanych przez użytkowników i promowania innowacji społecznych** poprzez zaangażowanie wszystkich interesariuszy w projektowanie ICT: (z samych grup wykluczonych, pośredników pracujących z nimi, takich jak asystenci społeczni, nauczyciele, osoby pracujące z młodzieżą i osoby wywierające wpływ, takie jak rodzice, przywódcy społeczności, itd.).
- Należy wspierać **otwarte platformy** z systemami otwartego licencjonowania (np. licencje Creative Commons), które pozwalają na legalne udostępnianie materiałów edukacyjnych.¹⁹
- Na poziomie UE, następujące platformy powinny zostać połączone: **Platforma Innowacji Społecznych** UE, Obserwatorium wszystkich projektów finansowanych przez UE, które były lub są finansowane w różnych obszarach polityki: kształcenie (e-kształcenie, Grundtvig, Comenius, Erasmus), integracja społeczna (Europejski Fundusz Społeczny), społeczeństwo informacyjne (PR), konkurencyjność i innowacja (CIP), itp.
- Z perspektywy praktycznej realizacji, wskazane byłoby wykorzystać istniejące lub powstające projekty i inicjatywy oraz związanych z nimi interesariuszy, którzy dążą do zapewnienia tych funkcji.²⁰
- Partnerstwo publiczno-prywatne i projekty (CSR, zachęty podatkowe).²¹

¹⁹ W ramach projektu "Biblioteki na rzecz innowacji" na Litwie materiały szkoleniowe zostały przygotowane i bezpłatnie udostępnione dla każdego za pośrednictwem bibliotek publicznych (w postaci papierowej) lub w Internecie. Te same materiały wykorzystywane są w bibliotekach do szkolenia użytkowników.
<http://kursai.bibliotekospazangai.lt/turinys/mokomoji-medziaga>

²⁰ Zobacz ViPi (vipi-project.eu), telecentra w Europie i EASTIN.

Jakie działania /narzędzia będą potrzebne do rozwoju możliwości bibliotekarzy, wolontariuszy, pracowników telecentrów, pracowników socjalnych, itd.?

- Pomocne jest również szkolenie w zakresie ICT i metodyki nauczania oraz dostarczanie materiałów i programów szkoleniowych, które trenerzy mogą łatwo dostosować do potrzeb lokalnych.
- Nacisk na to, by praktycy i profesjonaliści, ogólnie zaangażowani w działania na rzecz integracji, włączyli zaangażowanie cyfrowe do swojej dotychczasowej praktyki.
- Tworzenie silniejszych organizacji społecznych, m.in. poprzez rozwój zdolności instytucjonalnej^{22,23}
- **Wymiana** materiałów między pośrednikami.
- **Spoleczności wsparcia.** Mają one dodatkowy potencjał zapewnienia korzyści mentorom, jak i osobom wykluczonym cyfrowo. Mentoring rówieśniczy oferuje np. młodzieży z grupy ryzyka (pozostającej poza edukacją, zatrudnieniem i szkoleniem) możliwość nawiązania współpracy z szerszą społecznością w pozytywny sposób, dzieląc się wiedzą i doświadczeniem cyfrowym, jednocześnie dając im szansę dodania doświadczenia do swojego CV, wykazania umiejętności pracy odpowiednich do ubiegania się o zatrudnienie, i poczucia się wartościowymi członkami społeczności. Te społeczności również wspierają rozwój kapitału społecznego.²⁴

²¹ Holenderski program Digivaardig & Digibewust (Umiejętności Cyfrowe i Świadomość Cyfrowa) jest partnerstwem publiczno-prywatnym /wielostronnym. Jest to inicjatywa holenderskiego Ministerstwa Gospodarki, Rolnictwa i Innowacji oraz podmiotów prywatnych: Microsoftu, KPN, UPC, SIDN, NVB, IBM, NVPI i Ziggo. Jej celem jest podniesienie umiejętności cyfrowych i świadomości cyfrowej Holendrów w kwestiach bezpieczeństwa on-line. Ta współpraca jest wyjątkowa: strony wychodzą z założenia, że wspólne działanie skutkuje większymi osiągnięciami niż działanie na własną rękę. Razem - każdy z własną odpowiedzialnością i zainteresowanymi uczestnikami - mają wiedzę, doświadczenie i środki by dotrzeć do ludzi, motywować i pomagać im korzystać z zasobów cyfrowych w sposób odpowiedzialny i bezpieczny. Ta współpraca jest otwarta i przejrzysta, a nowe podmioty zawsze mogą się przyłączyć. Program działa od prawie trzech lat (rozpoczął się w styczniu 2009 r.).

²² Telefónica rozwija zdolności w zakresie *planowania strategicznego, marketingu i komunikacji lub dostępu do innych sieci, aby uzyskać dodatkowe środki finansowe* z Kanchi, irlandzkim przedsiębiorstwem społecznym, właścicielem nagród Ability Awards. Unikalna współpraca na zasadach franczyzy, której efektem będzie wprowadzenie nagród Ability Awards Kanchi w pięciu krajach na całym świecie w ciągu najbliższych pięciu lat (<http://bit.ly/pmxai0>).

²³ Zobacz program Ashoka Globalizer (np. Tyze, Project ECHO™, itp.)

²⁴ Zobacz w Danii sieć **Dowiedz się więcej o technologiach informacyjno-komunikacyjnych**.

DZIAŁANIE 5: TWORZENIE I PROMOWANIE WSPÓLNYCH NARZĘDZI

- Wspólne ramy kompetencji cyfrowych - na rzecz spójności i równowartości
- Skuteczne działania w zakresie edukacji, szkoleń i certyfikacji poza formalnymi systemami edukacji: Potrzebne jest wsparcie w zakresie akredytacji i certyfikacji kursów dotyczących ICT oferowanych (często) bezpłatnie, gdyż koszty z tym związane mogą spowodować w przyszłości pobieranie opłat za szkolenia i kursy. Ważne jest uznanie, że kompetencje cyfrowe należy zawsze rozwijać i oceniać w kontekście, i że znaczenie kontekstu będzie się różnić w zależności od potrzeb poszczególnych odbiorców.
- Europejskie Ramy Uznawania i Certyfikacji profili nowych miejsc pracy oraz kompetencji w dziedzinie integracji (cyfrowej /społecznej). **Zawód e-mediatorów** (pośredników technologii /pracowników /opiekunów wsparcia ICT) powinien zostać uznany - kwalifikacje, powiązane kompetencje, zakres odpowiedzialności. Po utworzeniu "kwalifikacji zawodowych" i uznaniu profilu, można wdrożyć ścieżki szkoleń.²⁵ Musi to zostać zrealizowane na poziomie krajowym /regionalnym. Mimo to, wsparcie i rzecznictwo na szczeblu europejskim ze strony KE mogłoby pomóc i wytworzyć wymierną i pozytywną świadomość potrzebnych zmian.

²⁵ Profesjonalizacja pośrednictwa ICT jest głównym celem **projektu europejskiego VET4e-Inclusion** (Vocational Education and Training Solution for eFacilitators for Social Inclusion - Edukacja zawodowa i rozwiązania szkoleniowe dla e-pośredników integracji społecznej). Opracowane zostały moduły szkoleniowe online, które są odpowiedzią na potrzeby szkoleniowe e-pośredników. Więcej informacji na www.efacilitator.eu.

DZIAŁANIE 6: DZIAŁANIA PRIORYTETOWE

- Promowanie i wspieranie **wolontariatu i organizacji** sektora trzeciego:
 - a) Koncentracja przede wszystkim na możliwościach nieformalnego doradztwa wolontariuszy realizowanego przez zwykłych ludzi w codziennym życiu. Zapewnienie uznawania i wzajemnego wsparcia, aby zachęcić do mentoringu.²⁶
 - b) Wkład pracy wolontariuszy jest uznawany za zasoby w budżetach projektów europejskich w taki sam sposób, jak rekrutacja. Organizacje non-profit polegają na pracy wolontariuszy i mają trudności z rekrutacją pracowników specjalnie do danego projektu, co ogranicza ich udział na równych prawach z firmami i podmiotami publicznymi, takimi jak uniwersytety.²⁷
 - c) Wspieranie podmiotów na poziomie podstawowym, takich jak organizacje trzeciego sektora: oferując im właściwe uznanie, ale również szkolenia specjalistyczne i zrównoważone środowisko działania.
- **Promowanie Internetu jako ogólnego dobra publicznego** by zapewnić równy dostęp do infrastruktury (sprzętu /oprogramowania, i zbiorowo generowanych informacji na tym sprzęcie /oprogramowaniu). Skoordynowane działania ze strony UE w celu zaoferowania części chmury internetowej (Internet Cloud) jako ogólnego dobra publicznego.

* * *

²⁶ Zobacz np. projekt **Joining the DOTs** w Anglii.

²⁷ **Szwedzka kampania Digidel 2013** (www.digidel.se) ma na celu integrację cyfrową 500 000 osób nie będących użytkownikami Internetu (z 1,5 mln użytkowników) do końca 2013 roku. Digidel jest inicjatywą społeczeństwa obywatelskiego, obejmującą organizacje kształcenia dorosłych, organizacje pozarządowe, firmy, gminy, biblioteki. Zaangażowanie jest niesamowite, praca w dużej mierze opiera się na wolontariacie, brak centralnego budżetu, działania są ogólnie finansowane przez uczestniczące organizacje i osoby prywatne.